

dr hab. Monika Wilińska- Tarcholik
Akademia Muzyczna
im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka
e-mail: monika.wilinska.tarcholik@amuz.krakow.pl

Kraków 8.12.2021

**Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym
dra Witolda Janusza w dziedzinie sztuk muzycznych,
dyscyplinie artystycznej- instrumentalistyka**

Zleceniodawca recenzji

Zleceniodawcą recenzji jest Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, w oparciu o przesłane pisma Komisji do spraw nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego w zakresie sztuki o numerze 48/2021 z dnia 29 czerwca 2021.

Do nadesłanego pisma informującego o powołaniu mnie w skład komisji habilitacyjnej oraz wyznaczeniu jako recenzenta, dołączona została dokumentacja w formie elektronicznej oraz płyta CD:

Franz Schubert – *Schwanengesang*,

Bogdana Filc – *Srebrne struny*

Ars Sonora, ARSO-CD-180

stanowiąca przedstawione przez Habilitanta osiągnięcie wynikające z ustawy z dnia 20.07.2018.

Podstawowe dane o Habilitancie

Pan dr Witold Janusz rozpoczął edukację pianistyczną w roku 1981 w Państwowej Szkole Muzycznej I st. im. G. Bacewicz we Wrocławiu, w klasie mgr Anny Grzelak. Kolejnym etapem kształcenia była Państwowa Szkoła Muzyczna II st., w której Habilitant kształcił się pod okiem prof. Ewy Prawuckiej, a następnie Liceum Muzyczne im. K. Szymanowskiego we Wrocławiu, ukończone z wyróżnieniem w 1993 roku, w klasie mgr Ewy Piotrowskiej. Dyplom magistra sztuki otrzymał Pan dr Witold Janusz w 1998 roku, kończąc wrocławską Akademię Muzyczną w klasie prof. Włodzimierza Obidowicza. W tej też uczelni Habilitant został zatrudniony wkrótce po dyplomie, rozpoczynając pracę na Wydziale Wokalnym. W ramach studiów

podyplomowych pogłębiał swoją znajomość literatury muzycznej poprzez kontakt ze studentami klasy skrzypiec prof. Krzysztofa Bruczkowskiego. W 2009 roku Pan dr Witold Janusz uzyskał stopień naukowy doktora sztuki w Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej *Faktura fortepianowa wybranych dzieł z twórczości kameralnej Franza Schuberta, Johannes Brahmsa i Claude'a Debussy'ego jako studium środków wyrazu, będących źródłem inspiracji dla rozwoju artystycznego pianisty.*

Ocena Autoreferatu

Autoreferat Habilitanta podzielony został na 5 punktów, z których punkty 1-3 zawierają podstawowe dane o kandydacie: nazwisko i imię, posiadane dyplomy oraz stopnie naukowe/artystyczne, informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych. Trzon Autoreferatu stanowi punkt 4 - Omówienie działalności i dokonań artystycznych i pedagogicznych oraz punkt 5- Opis dzieła artystycznego.

Na początku punktu 4 Habilitant wymienia najważniejsze daty, osoby i miejsca, które w szczególności wywarły wpływ na jego wykształcenie i rozwój artystyczny. Opisuje też szeroko swój dorobek artystyczny z okresu poprzedzającego nadanie tytułu doktora sztuki oraz dorobek artystyczny podlegający ocenie z lat po otrzymaniu tytułu doktora sztuki.

Ważną w moim odczuciu część punktu 4 stanowi akapit poświęcony celom dydaktycznym, jakie Habilitant realizuje w trakcie prowadzenia przedmiotu „Praca z korepetytorem”. Padają w nim słowa i refleksje, które wskazują na dojrzałość Pana dra Witolda Janusza w zakresie pracy ze studentami. Żałuję, że te nadzwyczaj ważne uwagi nie zostały przez Habilitanta szerzej rozwinięte.

Punkt 5 stanowi opis dzieła artystycznego, w którym Habilitant przedstawia zarówno „autorskie interpretacje tekstów poetyckich” każdej z prezentowanych pieśni, jak i krótkie omówienie pianistycznych i kameralnych problemów wykonawczych. Punkt 5 stanowi najbardziej osobistą część Autoreferatu. W pięknych, wręcz poetyckich słowach Pan dr Witold Janusz kreśli swoją wizję artystyczną pieśni stanowiących zawartość przedstawionego dzieła artystycznego.

Autoreferat napisany jest ładnym, w ostatnim punkcie czasem wręcz natchnionym, poetyckim językiem. Jest przejrzysty i skonstruowany, ciekawy, a w części omawiającej dzieło artystyczne wręcz pasjonujący. Zawarte w Autoreferacie przemyślenia kreślą obraz Habilitanta jako świadomego muzyka, partnera na estradzie oraz pedagoga.

Ocena działalności dydaktycznej, naukowej i organizacyjnej

Jako osiągnięcia dydaktyczne Pan dr Witold Janusz wskazuje, wg cytatu z Autoreferatu, „szereg sukcesów moich studentów, których wraz z pedagogiem śpiewu przygotowywałem do wielu międzynarodowych i ogólnopolskich konkursów wokalnych”. Habilitant nie posiada własnej klasy. Zatrudniony jest jako pianista- kameralista na Wydziale Wokalnym

Wrocławskiej Akademii, prowadząc przedmiot Praca z korepetytorem, wcześniej również Opracowanie muzyczne partii operowych oraz Seminarium liryki wokalne. Pracując w klasach śpiewu Pan dr Witold Janusz zagrał 96 studenckich recitali dyplomowych, licencjackich i koncertów klasowych, partnerując na koncertach i konkursach m.in. w Akademii Muzycznej w Poznaniu, UMFC w Warszawie, Dworku Chopina w Dusznikach Zdroju, Oratorium Marianum Uniwersytetu Wrocławskiego, Bezirksmuseum Floridsdorf w Wiedniu, Musikpavillon Rosengarten w Forst (Niemcy), Marianum w Trnavie (Słowacja). W latach 2009- 2020 Habilitant wziął udział w 18 krajowych i międzynarodowych konkursach wokalnych, w trakcie których partnerował młodym śpiewakom, trzykrotnie zdobywając nagrody za wyróżniający się akompaniament. W związku z nagrodą w kategorii wokalistyka Swietłany Różyckiej na konkursie Rising Talents of Europe w Londynie (edycja 4, rok 2020, formuła on line), Pan dr Witold Janusz otrzymał dyplom gratulacyjny za osiągnięcia pedagogiczne.

Nie mam wątpliwości, że Habilitant jest aktywnym i cenionym partnerem na estradzie dla studentów. Rozumiem też, że Pan dr Witold Janusz czuje się współautorem sukcesów studentów klas śpiewu, którym artneruje na estradzie i wymienia ich w swoich osiągnięciach pedagogicznych. Przy pełnym uznaniu wymienionych sukcesów, nie mogą jednak stawiać znaku równości pomiędzy osiągnięciami, których jest się współautorem, a osiągnięciami samodzielnie uczonych młodych ludzi.

W załączonej dokumentacji brak jest jakichkolwiek informacji odnośnie organizowania czy współorganizowania konferencji lub uczestnictwa w nich w charakterze prelegenta. Braku aktywności w tak ważnej sferze działalności naukowej nie potrafię zrozumieć, zważywszy na jakość zaprezentowanego przez Pana dra Witolda Janusza Autoreferatu. Habilitant posługuje się w nim piękną polszczyzną, formułuje przejrzyste wnioski, potrafi używać nie tylko języka naukowego, ale też konstruować piękne opisy. Z autentycznym zainteresowaniem czytałam część Autoreferatu, omawiającą nieznaną szerszej publiczności pieśń Bogdany Filc, podziwiając zarówno swobodę w doborze słów autora referatu, jak i jego głęboką wiedzę oraz zrozumienie pieśni. Dlaczego Habilitant nie próbował więc popularyzować twórczości Bogdany Filc w trakcie konferencji czy sympozjów? Wiedząc jak pręźnie działa Wydział Wokalny Akademii Muzycznej we Wrocławiu, na pewno miał ku temu sposobność.

W latach 2008-2012 Pan dr Witold Janusz uczestniczył czynnie w życiu organizacyjnym uczelni pełniąc funkcję członka Senatu Akademii Muzycznej we Wrocławiu oraz członka Rady Wydziału Wokalnego.

W zakresie działalności organizacyjnej poza murami uczelni, Habilitant jest jednym z pomysłodawców i założycieli Sonotrio, obecnie Sonori Ensemble. Zespół złożony z artystów z Wrocławia, Pragi i Wiednia, prezentuje szeroki repertuar wokalny od muzyki Mozarta, poprzez operetkę do muzyki lżejszej i prowadzi ożywioną działalność koncertową. Czynny udział Pana dra Witolda Janusza w koncertach Sonotrio zakończył się po 3 latach, przeradzając się w okazjonalną współpracę.

Ocena osiągnięć artystycznych

Głównym obszarem działalności artystycznej Habilitanta jest kameralistyka fortepianowa, a konkretnie ścisła specjalizacja w zakresie wykonawstwa liryki wokalne.

Od 2009 dr Witold Janusz zagrał ponad 80 koncertów kameralnych oraz 96 występów ze studentami zaliczanych przez Habilitanta do działalności pedagogicznej.

Znaczącą część koncertów kameralnych Pan dr Witold Janusz zagrał w ramach występów Sonotrio, którego był jednym z pomysłodawców i założycieli. Do dziś prężnie działająca pod nazwą Sonori Ensemble grupa prezentuje szeroki repertuar od muzyki Haendla po musical (wg aktualnych zapowiedzi na stronie internetowej). Habilitant współpracował z nimi regularnie od 2012 – 2015 roku, dając ponad 80 koncertów. W następnych latach współpraca przybrała formę nieregularną. Wraz z Sonotrio dr Witold Janusz odwiedził zarówno niewielkie ośrodki muzyczne, jak i większe sale koncertowe typu Pałac Kultury Zagłębia w Dąbrowie Górniczej czy Regionalne Centrum Kultur Pogranicza w Krośnie oraz Pragę i Wiedeń. Uważna analiza programów pozwala jednak zauważyć, że Sonotrio działało na zasadzie koncertów cyklicznych, powtarzanych wielokrotnie z tym samym lub bardzo zbliżonym programem. Pośród cykli: Koncert Galowy, Koncert Noworoczny, Viva Bel Canto, Musica Slavica, Viva Opera, wyróżnia się w moim odczuciu cykl Mozartiada, ze względu na trudność wykonawstwa muzyki Mozarta.

Do zwracających uwagę koncertów zaliczyć należy też występ w ramach 65. Festiwalu Chopinowskiego w Dusznikach Zdroju. Koncert był co prawda koncertem zbiorowym, w ramach którego Habilitant zaprezentował tylko 4 pieśni, ale w doborowym towarzystwie powszechnie cenionych i podziwianych wykonawców.

Jak wspominałam w trakcie oceny działalności pedagogicznej, w latach 2009- 2020 Habilitant wziął udział w 18 krajowych i międzynarodowych konkursach wokalnych, w trakcie których partnerował młodym śpiewakom, trzykrotnie zdobywając nagrody za wyróżniający się akompaniament.

Habilitant współpracował też z Polskim Narodowym Chórem Młodzieżowym jako akompaniator w podczas indywidualnych lekcji śpiewu w trakcie trwania letnich sesji edycji w latach 2013 i 2014.

Porównanie osiągnięć artystycznych sprzed i po otrzymaniu tytułu doktora sztuki, nie pozwala stwierdzić rozwoju koniecznego do uzyskania awansu zawodowego. Nie posiadam szczegółowego wglądu we wcześniejszą dokumentację, ale obszerny opis z lat poprzedzających otrzymanie tytułu doktora, zawarty przez Pana dra Witolda Janusza w Autoreferacie, zawiera zwracające uwagę osiągnięcia i wskazuje na duży potencjał artystyczny Habilitanta, który w latach 1998-2009 grał w różnych formacjach: od duetu z instrumentami smyczkowymi i dętymi, poprzez duet z drugim fortepianem, z wokalistami, po trio fortepianowe i kwartet. Podlegająca ocenie dokumentacja artystyczna za okres od 2009 do 2021 roku przedstawia się dużo skromniej. Nie deprecjonuję w tym momencie idei Habilitanta skupienia się na współpracy tylko ze śpiewakami, ale ścisła specjalizacja wymaga większych osiągnięć na wybranym polu. Tymczasem wiele z wymienionych koncertów bazuje na tym samym lub nieznacznie zmodyfikowanym repertuarze. Myślę, że po wielu latach pracy na Wydziale Wokalnym Pan dr Witold Janusz dysponuje bardzo dużym repertuarem, ale niestety programy koncertów absolutnie tego nie potwierdzają. Widzę duży potencjał tkwiący w Habilitancie, ale mam wrażenie, że w ostatnich latach nie został on należycie rozwinięty. Habilitant nie spełnia więc podstawowego warunku do uznania działalności artystycznej.

Ocena dzieła artystycznego

Jako osiągnięcie wynikające z art.221 ust.1 z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) Habilitant wskazuje płytę CD

**Franz Schubert – *Schwanengesang*,
Bogdana Filc – *Srebrne struny*
Wyd. Ars Sonora (ARSO-CD-!80)**

której wykonawcami są:
Joanna Zawartko- sopran,
Paweł Kołodziej- bas
Witold Janusz- fortepian

Realizatorami nagrania byli: Grzegorz Bienko, Ryszard Tomczyk oraz Jerzy Gałek, odpowiedzialny też za mix i mastering.
Nagrania dokonano w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu w 2019 roku.

Szczegółowa zawartość płyty:

Franz Schubert- *Schwanengesang* D 957

1. Liebesbotschaft
2. Kriegers Ahnung
3. Frühlingssehnsucht
4. Ständchen
5. Aufenthalt
6. In der Ferne
7. Abschied
8. Der Atlas
9. Ihr Bild
10. Das Fischermädchen
11. Die Stadt
12. Am Meer
13. Der Doppelgänger

Wykonawcy: Paweł Kołodziej (bas), Witold Janusz (fortepian)

Bogdana Filc- *Srebrne struny*

1. O, szcze ne wsi umerly żali
2. Niżnu-niżnu, jak podych bylyny
3. W nebi żajworonsky wjut'sja
4. Jest' kwity taki, szczo nikoly ne kwitnut'
5. Zatremtily struny u duszi moij
6. Wesnjanyj witer

Wykonawcy: Joanna Zawartko (sopran), Witold Janusz (fortepian)

Przedstawione przez Habilitanta do oceny dzieło artystyczne obejmuje zbiór pieśni oraz cykl z zakresu liryki wokalne, w której Pan dr Witold Janusz się specjalizuje.

W swoim Autoreferacie Habilitant podkreśla własny wkład w powstanie dzieła: „...staralem się być swoistym *spiritus movens* dającym ożywcze tchnienie w przestrzeni dźwiękowej”. Dodatkowo w konkluzji Autoreferatu Habilitant stawia sobie niezwykle wysoką poprzeczkę wykonawczą słowami:

„Zarówno *Schwanengesang* jak i *Srebrne struny* wymagają ponadprzeciętnej dojrzałości artystycznej i wrażliwości wyrazowej, stawiając przed wykonawcami wysoki próg interpretacyjny. Patrząc przez pryzmat pianistycznych aspektów, niezbędne jest posiadanie znacznej umiejętności w operowaniu barwą fortepianową, aby móc przekazać w wymiarze dźwiękowym całą paletę nastrojów i emocji muzycznej wypowiedzi. Dodatkowo kompozytorzy obu cykli kładą znaczny nacisk na biegłość techniczną i bardzo dobry warsztat pianistyczny. Zwłaszcza uwidacznia się to w dziele Bogdany Filc, które obfituje w tego rodzaju trudności i wymaga dużej sprawności manualnej. Mam nadzieję, że udało mi się sprostać przedstawionym powyżej wymaganiom i tym samym osiągnąć zamierzony cel artystyczny”

Habilitant dysponuje rzeczywiście bardzo dobrą techniką, zarówno drobną techniką palców jak i akordową, potrafi znakomicie różnicować artykulację, potrafi ładnie budować frazę i czarować dźwiękiem. Potrafi, ale zbyt rzadko korzysta z pełnej palety własnych możliwości. Pan dr Witold Janusz dysponuje szeroką skalą dynamiczną i szczególnie w pieśniach Bogdany Filc potrafi zachwycić pięknym pianem, ale większość pieśni realizuje w wyższym zakresie skali dynamicznej. Jego wykonaniu Schuberta przyświeca w większym stopniu idea bohaterstwa niż finezji. Wiele figuracji poprowadzonych jest bardziej etiudowo niż ulotnie. Opisany w *Liebesbotschaft* szemrzący strumyk zamienia się w wyeksponowaną partię figuracyjną fortepianu. Dialogi pomiędzy lewą ręką pianisty a partią wokalną poprowadzone są w przesadzony sposób. Urok muzyki Schuberta polega między innymi na wyeksponowaniu wielu detali jakby mimochodem. Interpretacja Pana dra Witolda Janusza jest dla mnie zbyt natarczywa w sposobie prowadzenia frazy, zbyt dobitna w wyeksponowaniu artykulacji, dużo bardziej ekspansywna niż interpretacja znakomicie śpiewających partnerów Habilitanta. Równocześnie pojawiają się momenty, w których Pan dr Witold Janusz autentycznie zachwyca. Wspaniałe poczucie czasu w wieńczącej płytę pieśni *Wesnjanyj witer*, znakomicie zbudowane napięcie w *Der Doppelgänger*, piękne wstępy do *Ihr Bild*, *Das Fischermädchen*, *Am Meer*.

Pomimo wszystkich zastrzeżeń nie uzurpuję sobie jednak prawa do wyznaczenia jedynej słusznej linii interpretacji pieśni Schuberta. W zaprezentowanym dziele artystycznym dostrzegam wiele elementów czysto pianistycznych, które świadczą o bardzo dobrym warsztacie Pana dra Witolda Janusza, sama płyta jest też bardzo wartościowa ze względu na światową prapremierę, jeśli chodzi o zapis na płycie CD wspaniałego cyklu *Srebrne struny* ukraińskiej kompozytorki Bogdany Filc. Pieśni Bogdany Filc robią na mnie pod względem wykonawczym ogólnie dużo lepsze wrażenie, chociaż i w tym cyklu piękna interpretacja sopranistki Joanny Zawartko ma w sobie więcej finezji i lekkości niż interpretacja pianisty. Pieśni ukraińskiej kompozytorki wyzwalają jednak więcej swobody w grze Habilitanta i obok świetnej techniki oraz dopracowanych detali artykulacyjnych, możemy nareszcie delektować się niuansami barwowymi.

Konkluzja

Po wnikliwym zapoznaniu się z nadesłaną dokumentacją stwierdzam, że działalność artystyczna Pana dra Witolda Janusza w okresie po otrzymaniu tytułu doktora sztuki jest niesatysfakcjonująca. Zawężenie pola działalności artystycznej po otrzymaniu tytułu doktora sztuki, znikoma ilość koncertów o wysokiej randze artystycznej oraz brak działalności naukowej, stoją w sprzeczności z wymogiem stałego rozwoju osoby ubiegającej się o awans zawodowy.

Niniejszym stwierdzam, że w świetle ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478) Habilitant nie spełnia wszystkich przewidzianych w ustawie wymogów, z powodu braku wykazania osiągnięć artystycznych stanowiących istotny wkład w rozwój reprezentowanej przez siebie dyscypliny artystycznej.

dr hab. Monika Wilińska- Tarcholik

